Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Asiantuntijan kuuleminen 29.4.2026

Asia: HE 41/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle tuotesektorilainsäädännön uudistamiseksi

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta (Tukes) asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä tuotesektorilainsäädännön uudistamiseksi. Tukes toimii useiden sisämarkkinoiden hätätilaa koskevan EU-sääntelyn kattamien tuotesektorien markkinavalvontaviranomaisena. Tukesille tulisi hallituksen esityksen mukaan EU:n hätätilan aikana tehtävä myöntää tuotteille poikkeuslupia ja priorisoida markkinavalvontaa hätätilan mukaisesti.

Tukes toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Tukesin resurssit ja puolueettomuus poikkeuslupien myöntämisessä

Tukes on valmistelun aikana vastustanut tuotteiden luvitustehtäviin osallistumista ja ollut sitä mieltä, että markkinavalvontaviranomainen on lähtökohtaisesti väärä taho myöntämään tuotteille poikkeuslupia erityisesti puolueettomuuden vaarantumisen näkökulmasta. Tukesissa on käyty asiasta keskustelua ja arvioitu asetelmaa yhteiskunnan kokonaisedun kannalta, ja Tukes ymmärtää, miksi kyseistä luvitustehtävää osoitetaan Tukesiin. Hätätilanteessa sisämarkkinoiden toimivuuden varmistamiseksi viranomaisen hallinnassa oleva luvitus olisi huonoista vaihtoehdoista parempi kuin tuoteturvallisuuskontrollin luovuttaminen täysin kaupallisille toimijoille. Tästä huolimatta Tukes pitää edelleen esillä ilmaisemaansa huolta puolueettomuuden vaarantumisesta: Useilla tuotesektoreilla Tukesissa on vain yksi asiantuntija, jonka pitäisi hätätilanteessa hallituksen esityksen mukaisesti sekä myöntää poikkeuslupia että priorisoida luvittamansa tuoteryhmän valvontaa.

Tukesin resurssit ovat riittämättömiä hätätilanteessa yhtäaikaisesti sekä poikkeusluvitukseen, valvontaan että neuvontaan. Hallituksen esityksen sivulla 24 jaksossa 11.2 kerrotaan, ettei esityksellä arvioida olevan budjettivaikutuksia. Tukes on tietoinen samassa kohtaa viitatusta

talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksesta, mutta haluaa edelleen tuoda esiin nyt käsiteltävä olevan poikkeuslupatehtävän merkityksellisyyden. Vaikka lupamenettely tulee sovellettavaksi vasta mahdollisessa hätätilanteessa, on siihen varauduttava etukäteen ja Tukesin kohdalla se tarkoittaa muutoksia yli kymmenellä sektorisäädösalueella. Budjettivaikutuksen ei siten voida sanoa olevan mitätön. Lisäksi Tukesin resurssit ovat jo nykyisten säästöjen myötä niin tiukat, että uusien osaamisvaatimusten (luvitus) kattaminen hallituksen esityksessä ehdotetusti nykyisiä tehtäviä tehostamalla ja toimintaa sopeuttamalla ei ole Tukesissa mahdollista.

Direktiiveihin perustuvien sektorilakien muutostarpeet

Tukes on lausunut jo esityksen valmisteluvaiheessa siitä, että tuoteryhmäkohtaisiin sektorilakeihin tehtävät viittaukset ovat jääneet esityksessä huomiotta. Valmiista hallituksen esityksestä on poistettu HE-luonnoksessa ollut tieto siitä, että sektorilakeihin lisättäisiin viittaus valmisteltavaan lakiin. Valmiin hallituksen esityksen mukaan sektorilakeja ei ilmeisesti avata. Tukes pitää olennaisena, että sektorisääntelyn tilasta ja tulevista muutoksista kerrottaisiin kokonaisuutena tässä hallituksen esityksessä. Etenkin direktiiveihin pohjautuvia kansallisia lakeja on välttämätöntä päivittää ristiriitaisuuksien poistamiseksi.

Hallituksen esityksessä on keskitytty tuotesääntelyn markkinavalvontaan huomioimatta teollisuuspuolen kansallista käyttöönottosääntelyä. Mikäli käyttöönottosääntelyä ei huomioida, voi markkinoilla syntyä tilanne, jossa tuote saa poikkeusluvan markkinoille saattamiseen, mutta sitä ei kuitenkaan tosiasiassa voida ottaa käyttöön. Tällainen tilanne syntyy erityisesti rekisteröimistä vaativien painelaitteiden kohdalla.

Painelaitelain (1144/2016) 51 §:n mukaan merkittävää vaaraa aiheuttavat painelaitteet tulee rekisteröidä ensimmäisessä määräaikaistarkastuksessa, joka tehdään painelaitteen käyttöönoton yhteydessä. Tukesin hyväksymä tarkastuslaitos (hyväksytty laitos) tekee rekisteröinnin ja ensimmäisen määräaikaistarkastuksen. Tarkastuslaitoksen tulee tarkastaa ensimmäisessä määräaikaistarkastuksessa, että painelaitteessa on painelaitedirektiivin (2014/68/EU) tai yksinkertaisten painesäiliöiden direktiivin (2014/29/EU) mukaiset merkinnät ja vaatimustenmukaisuusvakuutus täyttää direktiivin vaatimukset.

Hätätilan mukaisessa poikkeuslupamenettelyssä painelaitteeseen ei voida kiinnittää CE-merkintää eikä painelaitteesta voi laatia direktiivin mukaista vaatimustenmukaisuusvakuutusta. Koska painelaite ei tämän vuoksi täytä painelaitelain 55 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, ei tarkastuslaitos voi hyväksyä painelaitteen käyttöönottoa. Näin ollen painelaitelaissa säädetyt kansalliset vaatimukset painelaitteen turvallisesta käyttöönotosta rajoittavat huomattavasti sisämarkkinoiden hätätilaa koskevan EU:n lainsäädännön

toimeenpanoa painelaitesektorilla. Painelaitelaissa säädettyjä painelaitteen käyttöönottoa koskevia säännöksiä tulisi muuttaa.

Painelaitteiden ohella myös hissien kohdalla IMERA:n liitedirektiivin muutokset tulisi huomioida kansallisessa hissiturvallisuuslaissa. EU:n hissidirektiivi (2014/33/EU) on implementoitu hissiturvallisuuslailla (1134/2016), jossa on direktiivin mukaiset säännökset koskien hissien markkinoille saattamista. Ehdotetun hätätilalain kanssa ristiriitaisia hissiturvallisuuslain kohtia ovat ainakin seuraavat:

- 11 ja 12 §: vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt
- 14 §: CE-merkinnän kiinnittämisvelvollisuus
- 15 §: hissin toimittajan velvollisuuksista mm. ”vaatimustenmukaisuuden arvioinnissa on käytettävä ilmoitettua laitosta” ja ”kiinnitettävä hissiin CE-merkintä”
- 19 §: kuten 15 §, mutta koskee hissin turvakomponentteja
- 25 §: hissin turvakomponenttien maahantuojan velvollisuus varmistaa, että CE-merkintä on kiinnitetty
- 32 §: kuten 25 §, mutta koskien hissin turvakomponenttien jakelijaa

Hissin ja hissin turvakomponentin vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa hissien turvallisuudesta (1433/2016), jossa puolestaan viitataan hissidirektiiviin.

Koska Tukes ei ole tietoinen sektorilakien muuttamisesta tässä yhteydessä, tuo se valiokunnan tietoon tämän mahdollisen poikkeuksellisen tilanteen, että tuotedirektiivien muutoksia ei oltaisi implementoimassa kansallisiin tuotelakeihin. Vastaavia ristiriitaisia säännöksiä on jäämässä muihinkin direktiivipohjaisiin sektorilakeihin, kuten sähköturvallisuuslain (1135/2016) 13 §:ään.

Muut huomiot

Tukes pitää tärkeänä, että niissä tilanteissa kun tuotetta valvoo useampi viranomainen eri vaatimusten osalta, viranomaisten toimivallanjako poikkeusluvan myöntämisessä olisi selkeä. Tämän vuoksi Tukes esittää, että ehdotetun lain 9.1 §:ää täsmennetään seuraavasti:
”Poikkeuslupahakemus on osoitettava tämän lain 5 §:ssä tarkoitetulle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka toimivaltaan kuuluvan säännöksen edellyttämästä vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelystä, jossa ilmoitetun laitoksen osallistuminen on pakollista, poikkeuslupaa haetaan.” Täsmennys vastaisi ehdotetun 5 §:n säännöskohtaisia perusteluja.

Tukes on jo valmistelun aikana korostanut rakennustuotteita koskevan sääntelyn erityisyyttä. CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkinoille saattamisen vaatimuksista ja markkinavalvonnasta säädetään rakennustuoteasetuksessa (EU) 2024/3110 ja rakentamislaissa

(751/2023). Tukes kiinnittää edelleen huomiota siihen, että uuden rakennustuoteasetuksen XIV lukua hätätilamenettelyistä on sovellettu 8 päivästä tammikuuta 2026. Rakennustuotteita koskevan hätätilasääntelyn tulisi olla yhdenmukaista ja selkeyden vuoksi mahdollisuuksien mukaan ristiin viittaavaa.

Huoltovarmuuskeskus toimii IMERA-kehyssäädöksen 8 artiklan mukaisena kansallisena keskusyhteystoimistona. IMERA-kehyssäädöksen 24 artikla edellyttää lisäksi kansallisen yhteyspisteen perustamista. Kansallisen yhteyspisteen tehtävää ei ole käsitelty tässä hallituksen esityksessä muualla kuin jaksossa 2.2 mainiten. Tukes toistaa aiemman huomionsa siitä, että nyt IMERA-säädöspakettia kansallisesti täytäntöönpantaessa kokonaisuus tulisi olla hahmotettavissa ja käsitys muistakin asetuksen edellyttämistä viranomaistehtävistä ennakoitavissa. Myös valtioneuvoston kanslia on kiinnittänyt samaan asiaan huomiota hallituksen esitysluonnosta koskevassa lausunnossaan.

Ehdotetun lain 6.4 §:ssä sekä 9 §:n perusteluissa viitatulla 5.3 §:llä tarkoitetaan ilmeisesti 5.2 §:ää. Ehdotetun 5 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa lainkohdassa olisi kolmas momentti, jota ei kuitenkaan säädöstekstissä ole.

Lopuksi

Tukes kantaa edelleen huolta resurssiensa riittävyydestä hätätilanteessa uudenlaisen poikkeuslupatehtävän hoitamiseksi samanaikaisesti valvonnan priorisoinnin ja neuvonnan ohella.

Tukes tuo esiin kansallisen sektorisääntelyn muutostarpeet, joita IMERA-sääntely edellyttää. Erityisesti painelaitelaki vaatii ajantasaistamista muutetun direktiivin mukaiseksi ristiriitojen ja tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi. Yhtenäinen ja huolellisesti valmisteltu lainsäädäntö on soveltamistilanteissa keskeistä erityisesti hätätilanteen olosuhteissa.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoittajan henkilöllisyyden ja allekirjoituksen ajankohdan voi varmistaa allekirjoitusta klikkaamalla ja asiakirjan aitous voidaan todentaa sähköisesti. Jos asiakirjaa muutetaan jälkikäteen, allekirjoitus ei ole enää kelvollinen. Sähköinen asiakirja on alkuperäiskappale, eikä allekirjoituksen oikeellisuutta voi varmistaa paperitulosteesta. Alkuperäisen sähköisen asiakirjan voi tarvittaessa pyytää Tukesin kirjaamosta.

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Denna handling har upprättats och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Pääjohtaja Tomi Lounema
28.4.2026

Juristi Elli Luhtanen
28.4.2026

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
PL 66
00521 Helsinki
Vaihde 029 505 2000
www.tukes.fi
kirjaamo@tukes.fi
Y-tunnus 1021277-9